

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం
॥ చతుర్థస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ చతుర్థస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

జనేషు ప్రగృణత్స్వేవం పృథుం పృథులవిక్రమం ।

తత్రోపజగ్ముర్మునయశ్చత్వారః సూర్యవర్చసః ॥ 1 ॥

తాంస్తు సిద్ధేశ్వరాన్ రాజా వ్యోమ్నోఽవతరతోఽర్చిషా ।

లోకానపాపాన్ కుర్వత్యా సానుగోఽచష్ట లక్ష్మితాన్ ॥ 2 ॥

తద్దర్శనోద్ధతాన్ ప్రాణాన్ ప్రత్యాదిత్సురివోత్థితః ।

ససదస్యానుగో వైన్య ఇంద్రియేశో గుణానివ ॥ 3 ॥

గౌరవాద్యంత్రితః సభ్యః ప్రశ్రయానతకంధరః ।

విధివత్పూజయాంచక్రే గృహీతాధ్వర్హణాసనాన్ ॥ 4 ॥

తత్పాదశౌచసలిలైర్నార్జితాలకబంధనః ।

తత్ర శీలవతాం వృత్తమాచరన్మానయన్నివ ॥ 5 ॥

హాటకాసన ఆసీనాన్ స్వధిష్ఠ్యేష్వివ పావకాన్ ।

శ్రద్ధాసంయమసంయుక్తః ప్రీతః ప్రాహ భవాగ్రజాన్ ॥ 6 ॥

పృథురువాచ

అహో ఆచరితం కిం మే మంగలం మంగలాయనాః ।

యస్య వో దర్శనం హ్యసీద్దుర్దర్శానాం చ యోగిభిః ॥ 7 ॥

కిం తస్య దుర్లభతరమిహ లోకే పరత్ర చ |
యస్య విప్రాః ప్రసీదంతి శివో విష్ణుశ్చ సానుగః || 8 ||

నైవ లక్షయతే లోకో లోకాన్ పర్యటతోఽపి యాన్ |
యథా సర్వదృశం సర్వ ఆత్మానం యేఽస్య హేతవః || 9 ||

అథనా అపి తే ధన్యాః సాధవో గృహమేధినః |
యద్గృహో హ్యర్హవర్యాంబుత్పణభూమీశ్వరావరాః || 10 ||

వ్యాలాలయద్రుమా వై తేఽప్యరిక్తాఖిలసంపదః |
యద్గృహోస్తీర్థపాదీయపాదతీర్థవివర్జితాః || 11 ||

స్వాగతం వో ద్విజశ్రేష్ఠా యద్యతాని ముముక్షవః |
చరంతి శ్రద్ధయా ధీరా బాలా ఏవ బృహంతి చ || 12 ||

కచ్చిన్నః కుశలం నాథా ఇంద్రియార్థార్థవేదినాం |
వ్యసనావాప ఏతస్మిన్ పతితానాం స్వకర్మభిః || 13 ||

భవత్సు కుశలప్రశ్న ఆత్మారామేషు నేష్యతే |
కుశలాకుశలా యత్ర న సంతి మతివృత్తయః || 14 ||

తదహం కృతవిశ్రంభః సుహృదో వస్తపస్వినాం |
సంపృచ్ఛే భవ ఏతస్మిన్ క్షేమః కేనాంజసా భవేత్ || 15 ||

వ్యక్తమాత్మవతామాత్మా భగవానాత్మభావనః |
స్వానామనుగ్రహాయేమాం సిద్ధరూపీ చరత్యజః || 16 ||

మైత్రేయ ఉవాచ
పృథోస్తత్సాక్షాత్కమాకర్ణ్య సారం సుష్టు మితం మధు |
స్మయమాన ఇవ ప్రీత్యా కుమారః ప్రత్యువాచ హ || 17 ||

సనత్కుమార ఉవాచ

సాధు పృష్టం మహారాజ సర్వభూతహితాత్మనా |
భవతా విదుషా చాపి సాధూనాం మతిరీదృశీ || 18 ||

సంగమః ఖలు సాధూనాముభయేషాం చ సమ్మతః |
యత్సంభాషణసంప్రశ్నః సర్వేషాం వితనోతి శం || 19 ||

అస్త్యేవ రాజన్ భవతో మధుద్విషః
పాదారవిందస్య గుణానువాదనే |
రతిర్దురాపా విధునోతి నైష్ఠికీ
కామం కషాయం మలమంతరాత్మనః || 20 ||

శాస్త్రేష్వియానేవ సునిశ్చితో నృణాం
క్షేమస్య సద్ర్యగ్విమృశేషు హేతుః |
అసంగ ఆత్మవ్యతిరిక్త ఆత్మని
దృఢా రతిర్బ్రహ్మణి నిర్గుణే చ యా || 21 ||

సా శ్రద్ధయా భగవద్ధర్మచర్యయా
జిజ్ఞాసయాఽఽధ్యాత్మికయోగనిష్ఠయా |
యోగేశ్వరోపాసనయా చ నిత్యం
పుణ్యశ్రవఃకథయా పుణ్యయా చ || 22 ||

అర్థేంద్రియారామసగోష్ఠ్యతృప్తయా
తత్సమ్మతానామపరిగ్రహేణ చ |
వివిక్తరుచ్యా పరితోష ఆత్మన్
వినా హరేర్గుణపీయూషపానాత్ || 23 ||

అహింసయా పారమహంస్యచర్యయా
స్మృత్యా ముకుందాచరితార్గ్యసీధునా |

యమైరకామైర్నియమైశ్చాప్యనిందయా
నిరీహయా ద్వంద్వతితిక్షయా చ || 24 ||

హరేర్ముహుస్తత్పరకర్ణపూర -
గుణాభిధానేన విజృంభమాణయా |
భక్త్యా హ్యసంగః సదసత్యనాత్మని
స్యాన్నిర్గుణే బ్రహ్మణి చాంజసా రతిః || 25 ||

యదా రతిర్బ్రహ్మణి నైష్ఠికి పుమా -
నాచార్యవాన్ జ్ఞానవిరాగరంహసా |
దహత్యవీర్యం హృదయం జీవకోశం
పంచాత్మకం యోనిమివోత్థితోఽగ్నిః || 26 ||

దగ్ధాశయో ముక్తసమస్తతద్గుణో
నైవాత్మనో బహిరంతర్విచష్టే |
పరాత్మనోర్యద్ వ్యవధానం పురస్తాత్
స్వప్నే యథా పురుషస్తద్విదాశే || 27 ||

ఆత్మానమింద్రియార్థం చ పరం యదుభయోరపి |
సత్యాశయ ఉపాధౌ వై పుమాన్ పశ్యతి నాన్యదా || 28 ||

నిమిత్తే సతి సర్వత్ర జలాదావపి పూరుషః |
ఆత్మనశ్చ పరస్యాపి భిదాం పశ్యతి నాన్యదా || 29 ||

ఇంద్రియైర్విషయాకృష్టైరాక్షిప్తం ధ్యాయతాం మనః |
చేతనాం హరతే బుద్ధేః స్తంబస్తోయమివ హ్రదాత్ || 30 ||

భ్రశ్యత్యను స్మృతిశ్చిత్తం జ్ఞానభ్రంశః స్మృతిక్షయే |
తద్రోధం కవయః ప్రాహురాత్మాపహ్నావమాత్మనః || 31 ||

నాతః పరతరో లోకే పుంసః స్వార్థవ్యతిక్రమః |
యదధ్యన్యస్య ప్రేయస్త్యమాత్మనః స్వవ్యతిక్రమాత్ || 32 ||

అర్థేంద్రియార్థాభిధ్యానం సర్వార్థాపహ్నవో నృణాం |
భ్రంశితో జ్ఞానవిజ్ఞానాద్యేనావిశతి ముఖ్యతాం || 33 ||

న కుర్యాత్కర్త్తచిత్సంగం తమస్తీవ్రం తితిరిషుః |
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం యదత్యంతవిఘాతకం || 34 ||

తత్రాపి మోక్ష ఏవార్థ ఆత్యంతికతయేష్యతే |
త్రైవర్గ్యోఽర్థో యతో నిత్యం కృతాంతభయసంయుతః || 35 ||

పరేఽవరే చ యే భావా గుణవ్యతికరాదను |
న తేషాం విద్యతే క్షేమమీశవిధ్వంసితాశిషాం || 36 ||

తత్త్వం నరేంద్ర జగతామథ తస్థుషాం చ
దేహేంద్రియాసుధిషణాత్మభిరావృతానాం |
యః క్షేత్రవిత్తపతయా హృది విశ్వగావిః
ప్రత్యక్ చకాస్తి భగవాంస్తమవేహి సోఽస్మి || 37 ||

యస్మిన్నిదం సదసదాత్మతయా విభాతి
మాయా వివేకవిధుతి స్రజి వాహిబుద్ధిః |
తం నిత్యముక్తపరిశుద్ధవిబుద్ధతత్త్వం
ప్రత్యూఢకర్మకలిలప్రకృతిం ప్రపద్యే || 38 ||

యత్పాదపంకజపలాశవిలాసభక్త్యా
కర్మాశయం గ్రథితముద్గ్రథయంతి సంతః |
తద్వన్న రిక్తమతయో యతయోఽపి రుద్ధ -
స్రోతోగణాస్తమరణం భజ వాసుదేవం || 39 ||

కృచ్ఛో మహానిహ భవార్ణవమప్లవేశాం
 షడ్వర్గనక్రమసుఖేన తిత్తీర్షంతి |
 తత్ త్వం హరేర్భగవతో భజనీయమంఘ్రిం
 కృత్వోడుపం వ్యసనముత్తర దుస్తరార్ణం || 40 ||

మైత్రేయ ఉవాచ
 స ఏవం బ్రహ్మపుత్రేణ కుమారేణాత్మమేధసా |
 దర్శితాత్మగతిః సమ్యక్ప్రశస్యోవాచ తం నృపః || 41 ||

రాజోవాచ
 కృతో మేఽనుగ్రహః పూర్వం హరిణాఽఽర్థానుకంపినా |
 తమాపాదయితుం బ్రహ్మన్ భగవన్ యూయమాగతాః || 42 ||

నిష్పాదితశ్చ కార్తీస్త్వేన భగవద్ద్విర్భూతాబిః |
 సాధూచ్ఛిష్టం హి మే సర్వమాత్మనా సహ కిం దదే || 43 ||

ప్రాణా దారాః సుతా బ్రహ్మన్ గృహాశ్చ సపరిచ్ఛదాః |
 రాజ్యం బలం మహి కోశ ఇతి సర్వం నివేదితం || 44 ||

సైనాపత్యం చ రాజ్యం చ దండనేతృత్వమేవ చ |
 సర్వలోకాధిపత్యం చ వేదశాస్త్రవిదర్హతి || 45 ||

స్వమేవ బ్రాహ్మణో భుంక్తే స్వం వస్తే స్వం దదాతి చ |
 తస్యైవానుగ్రహేణాన్నం భుంజతే క్షత్రియాదయః || 46 ||

యైరీదృశీ భగవతో గతిరాత్మవాదే
 ఏకాంతతో నిగమిభిః ప్రతిపాదితా నః |
 తుష్యంత్యదభ్రకరుణాః స్వకృతేన నిత్యం
 కో నామ తత్ప్రతికరోతి వినోదపాత్రం || 47 ||

మైత్రేయ ఉవాచ

త ఆత్మయోగపతయ ఆదిరాజేన పూజితాః |

శీలం తదీయం శంసంతః ఖేఽభూవన్మిషతాం నృణాం || 48 ||

వైన్యస్తు ధుర్యో మహతాం సంస్థిత్యాధ్యాత్మశిక్షయా |

ఆప్తకామమివాత్మానం మేన ఆత్మన్యవస్థితః || 49 ||

కర్మాణి చ యథాకాలం యథాదేశం యథాబలం |

యథోచితం యథావిత్తమకరోద్భ్రహ్మసాత్కృతం || 50 ||

ఫలం బ్రహ్మణి విన్యస్య నిర్విషంగః సమాహితః |

కర్మాధ్యక్షం చ మన్వాన ఆత్మానం ప్రకృతేః పరం || 51 ||

గృహేషు వర్తమానోఽపి స సామ్రాజ్యశ్చియాన్వితః |

నాసజ్జతేంద్రియార్థేషు నిరహంమతిరర్కవత్ || 52 ||

ఏవమధ్యాత్మయోగేన కర్మాణ్యనుసమాచరన్ |

పుత్రానుత్పాదయామాస పంచార్చిష్యాత్మసమ్మతాన్ || 53 ||

విజితాశ్వం ధూమ్రకేశం హర్యక్షం ద్రవిణం వృకం |

సర్వేషాం లోకపాలానాం దధారైకః పృథుర్గుణాన్ || 54 ||

గోపీథాయ జగత్సృష్టేః కాలే స్వే స్వేఽచ్యుతాత్మకః |

మనోవాగ్వృత్తిభిః సౌమ్యైర్గుణైః సంరంజయన్ ప్రజాః || 55 ||

రాజేత్యధాన్నామధేయం సోమరాజ ఇవాపరః |

సూర్యవద్విసృజన్ గృష్ణాన్ ప్రతపంశ్చ భువో వసు || 56 ||

దుర్ధర్షస్తేజసేవాగ్నిర్మహేంద్ర ఇవ దుర్జయః |

తితిక్షయా ధరిత్రీవ ద్యౌరివాభీష్టదో నృణాం || 57 ||

వర్షతి స్మ యథాకామం పర్జన్య ఇవ తర్పయన్ |
సముద్ర ఇవ దుర్బోధః సత్త్వేనాచలరాడివ || 58 ||

ధర్మరాడివ శిక్షాయామాశ్చర్యే హిమవానివ |
కుబేర ఇవ కోశాఢ్యో గుప్తార్థో వరుణో యథా || 59 ||

మాతరిశ్వేవ సర్వాత్మా బలేన సహసౌజసా |
అవిషహ్యతయా దేవో భగవాన్ భూతరాడివ || 60 ||

కందర్ప ఇవ సౌందర్యే మనస్వీ మృగరాడివ |
వాత్సల్యే మనువన్నృణాం ప్రభుత్వే భగవానజః || 61 ||

బృహస్పతిర్బృహ్మవాదే ఆత్మవత్త్వే స్వయం హరిః |
భక్త్యా గోగురువిప్రేషు విష్వక్సేనానువర్తిషు |
హ్రీయా ప్రశ్రయశీలాభ్యామాత్మతుల్యః పరోద్యమే || 62 ||

కీర్త్యోర్ద్వగీతయా పుంభిస్త్రిలోక్యే తత్ర తత్ర హ |
ప్రవిష్టః కర్ణరంధ్రేషు స్త్రీణాం రామః సతామివ || 63 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే పృథుచరితే ద్వావింశోఽధ్యాయః ||